

File din istoria avocaturii

-

Aspecte mai puțin cunoscute

-

Persoane și personalități

Ne preocupă istoria profesiei de avocat.

În cele ce succed câteva file mai puțin cunoscute, care se constituie într-o provocare pentru elaborarea unei istorii complete a avocaturii.

Avocatura din perimetrul DacoRomânesc nu a format obiect de studiu și cercetare științifică într-un cadru instituționalizat, dar preocupările avocaților pentru istoria profesiei se regăsesc în multe eseuri, atât în revistele profesionale cât și în numeroase lucrări originale.

În ultimii ani am publicat câteva eseuri inedite dedicate istoriei profesiei de avocat în revistele profesionale sau în lucrări colective.

În cele ce succed creionăm câteva aspecte mai puțin cunoscute din biografiile unor avocați care în diverse perioade istorice au fost recunoscuți pentru rolul jucat în societate și în profesie.

Istoria Dreptului românesc și evoluția sistemelor constituționale consemnează aportul unor persoane și al unor personalități care întâmplător sau nu, au fost avocați.

Vom începe periplul nostru cu una dintre cele mai interesante personalități ale avocaturii din România.

ELLA NEGRUZZI

Considerată a fi prima femeie avocat din România, Ella L. Negruzzi, născută în Județul Iași (satul Hermeziu) la 11 Septembrie 1876 s-a stins din viață la 19 Decembrie 1949.

A fost obligată să lupte cu o societate tributară unei gândiri învechite în care femeia nu avea nici un drept.

S-a impus în viața publică românească prin succesul repurtat împotriva sistemului și a rămas în istoria profesiei ca fiind **PRIMA FEMEIE AVOCAT din ROMÂNIA.**

Educația și formarea sa intelectuală au fost desăvârșite în cadrul Facultății de Drept din Iași.

În anul 1914 a solicitat înscrierea în Baroul Iași. Cerere care a fost respinsă, pe motiv că femeile nu au drept de vot în societate, iar avocații trebuiau să voteze, deci să aibă drept de vot în raport de legea de organizare a profesiei de avocat.

Ella Negruzzi nu a dezarmat.

Era o bună cunoscătoare a sistemului juridic și al celui judiciar din România, astfel că s-a judecat mai mulți ani cu structurile profesiei, iar la capătul luptei, s-a înscris în Baroul Covurlui, iar din 1919 a figurat ca avocat în Baroul București.

Ella Negruzzi a devenit prima femeie avocat din istoria României.

A înființat în calitate de Președinte Asociația "*Emanciparea femeii*", având drept scop declarat: emanciparea femeii în perspectiva participării acestora în toate domeniile vieții sociale și ocuparea de funcții în raport cu pregătirea și capacitatea fiecăreia, nu pe criteriile discriminatorii. Asociația s-a preocupat de emanciparea femeilor din mediul sătesc, inițiind cămine culturale pentru educarea femeilor. De asemenea, a înființat și organizația "Frontul feminin" (1936), organizând numeroase întruniri și conferințe

menite să contribuie la antrenarea femeilor în acțiunile de luptă pentru apărarea drepturilor politice, economice, sociale și culturale, într-o lume a bărbaților.

A fost înscrisă în organizația militantă "*Grupul avocaților democrați*", asociație înființată în 1935.

Acesta este cea mai mediatizată personalitate feminină din profesia de avocat, însă există nenumărate biografii feminine care sunt tot atâtea repere ale profesiei noastre care au realizări profesionale de excepție¹.

Sarmiza Bilcesu Alimănișteanu

Sarmiza Bilcescu este cea care a spulberat la Paris un mit, cel al bărbaților studenți la Facultatea de drept.

Sarmiza Bilcescu este prima studentă din lumea la o facultate de drept, totodată prima femeie licențiată în drept.

Este totodată prima femeie din lume care a obținut titlul academic de Doctor în Drept, în 1890.

A trăit într-o epocă în care femeile nu aveau drepturi sociale și politice egale cu ale bărbaților, născută în 1867 a trăit până în anul 1935.

La înscrierea la Facultatea de drept din Paris a avut un argument de logică:

Într-o țară în care chiar și pe ușile închisorilor stă scris: **Libertate, Egalitate, Fraternitate**, nu puteți împiedica o femeie să se instruiască doar pentru că este femeie.

S-a înscris în Barou, dar nu a profesat niciodată ca avocat.

TUDOR VLADIMIRESCU

---

¹ Printre românii din jurul României, așa cum spunea Nicolae Iorga, este și prima femeie avocat din teritoriul românesc numit Basarabia (teritoriu răpit în 1812 de către Rusia țaristă), **Eugenia Crușevan**, născută în 1889 la Fălești, fiica lui Epaminond Crușevan. Liceul l-a absolvit în Chișinău, în 1918 a absolvit Facultatea de Drept a Universității din Moscova. Este înscrisă în Baroul din Chișinău la 17 Octombrie 1919 (conform periodicului Cuvântul dreptății), ulterior după 1940 practică avocatura la Timișoara. Este Secretar al societății Femeile Române.

Breasa noastră poate revendica pe eroul Revoluției din 1821, jertfa acestuia readucând domniile pământene în Țările Române în locul celor fanariote.

S-a născut în județul Gorj, satul Vladimiri, dintr-o familie de moșneni (clasă de mijloc de mici proprietari de pământuri, din zona rurală). A învățat carte și limba greacă în casa boierului aromân Ioniță Glogoveanu, din Craiova, care a intuit că Tudor este inteligent și l-a pregătit pentru funcția de administrator de moșie, l-a angrenat în negoțul cu vite.

Tudor Vladimirescu a avut ca avere proprie, pământuri și a făcut comerț pe cont propriu.

A intrat în rândurile pandurilor – armată cu obligații semipermanente – calitate în care participă la războiul ruso-turc din 1806 – 1812, fiind recompensat de oficialitățile imperiale rusești cu ordinul de cavalerie Ordinul Vladimir, clasa a III-a.

În 1806 a fost numit vătaf de plai la Cloșani, funcție similară de administrator al unui district de munte, funcție pe care o va deține până în 1820.

În perioada 14 iunie – 26 decembrie 1814 a efectuat o călătorie la Viena, în perioada Congresului de Pace de la Viena (1814 – 1815), pentru a lichida moștenirea soției lui Nicolae Glogoveanu (fiul lui Ioniță Glogoveanu), decedată la Viena, cât și pentru a-i aduce în țară fetița.

Tudor Vladimirescu – cunoștea și limba germană – a urmărit problemele politice care erau în dezbatere la Viena.

La începutul anului 1815 garnizoana otomană din raiaua Ada – Kaleh cutreierase județele Mehedinți și Gorj, iar în incursiunea acesteia au distrus și gospodăria lui Tudor din Cerneți, de unde îi luaseră bucate și bunuri.

A fost prezent în capitala Țării Românești pentru susținerea unui proces de moșie în fața Divanului. Divanul era o instituție administrativă care avea

și atribuții jurisdicționale, un fel de Curte de apel pentru cauzele privitoare la dreptul de proprietate.

Tudor a aflat că Eteria v-a porni mișcarea de eliberare a Greciei, încercând exploatarea acestui moment tactic și strategic, prielnic pentru a ridica poporul la luptă, are contacte cu reprezentanții conducerii Eteriei pentru o eventuală luptă comună, astfel ca pandurii să preia lupta națională din Țara Românească. A semnat o înțelegere cu Comitetul de oblăduire prin care Tudor urma să ridice „norodul la arme”, având drept unic țel înlăturarea regimului fanariot.

„Proclamației de la Padeș” a speriat boierimea, care trimite trupe pentru a-l opri, fiindcă Tudor a declarat că “patria se cheamă poporul, iară nu tagma jefuitorilor”.

Intră în București și conduce „adunarea poporului” în primăvara anului 1821, conduce Țara Românească vremelnic, fiind numit de popor „Domnul Tudor”.

Suștinem că Tudor Vladimirescu a fost “apărător”, adică avocat în accepțiunea de astăzi, pentru că a exercitat profesia de apărător în fața unor instanțe cu atribuții jurisdicționale ale vremii sale, anume Divanurile.

Locuitorii din Gorj și Mehedinți au apelat la serviciile lui Tudor Vladimirescu pentru tranșarea litigiilor de proprietate ivite între ei cu privire la hotărnicia moșiilor și vecinătatea proprietăților. Reprezenta în calitate de apărător al locuitorilor, a interesele acestora în fața autorităților administrative privitor la drepturile acestora în raport cu alți proprietari, deci exercita profesia de avocat.

Sunt cunoscute situațiile în care Tudor Vladimirescu a apărat interesele locuitorilor din cele două județe, în fața Divanurilor de la Craiova și a celui din București în diverse procese de proprietate.

În interesul moșnenilor din Podenii Mehedințiului a acționat împotriva încălcării hotarelor moșiilor de către stăpânirea austriacă prin mutarea pietrelor de hotar.

Tudor Vladimirescu a fost și un avocat al neamului său, ale cărui drepturi le-a apărat cu prețul vieții sale.

AVRAM IANCU

Perimetrul DacoRomânesc nu a avut o istorie rectilinie, de multe ori evoluția sistemelor constituționale a condus la dezvoltări influențate geostrategic și geopolitic inegal.

Avocatul Avram Iancu a fost apărător al drepturilor naționale ale Românilor din Țara Românească a Transilvaniei, când această parte a spațiului DacoRomânesc s-a aflat sub jugul ocupației sinistre a austro-ungariei, ocupație care a condus la stagnarea dezvoltării culturii și civilizației naționale.

În spațiul Transilvaniei – multimilenar teritoriu DacoRomânesc – au rămas în istorie și alte nume de avocați contemporani cu Revoluția din 1848: Ion Bran de la Brașov, Ion Bardossi, Constantin Secăreanu, Petre Dobra, Ion Buteanu, ș.a., dar cel mai cunoscut a fost Regele Munților, Craiul Avram Iancu, unul dintre cei mai cunoscuți în istoria națională .

Născut în 1824 la Vidra de Sus, fiul lui Iancu și Maria Gligor, urmează Liceul catolic de la Cluj. Este absolvent al Facultății de Drept din Cluj și îl regăsim funcționând ca avocat pe lângă Tabla regală a Transilvaniei, instanță judecătorească² din Târgu Mureș³, pe care, semnificativ o regăsim în același perimetru⁴ și în zilele noastre.

---

² Denumire dată instanței de apel amintind de cele Zece Table.

³ Înființat în 1754 ca For de Apel – Instanță de Apel, unde au mai funcționat: Petre Dobra și Alexandru Papiu Ilarian.

⁴ În anul 1754 Tribunalului Suprem al Transilvaniei s-a mutat de la Mediaș la Târgu Mureș, iar din 1826 funcționează în același sediu cu cel din zilele noastre, al Curții de Apel Târgu Mureș.

Libera practică în profesia de avocat în vremea lui Avram Iancu se obținea, ca și intrarea în magistratură, exclusiv în cadrul acestei instanțe supreme din Țara Românească a Transilvaniei⁵ aflată la Târgu Mureș.

Avram Iancu avea convingerea că Împăratul⁶ îi va ajuta pe românii din Transilvania. Fiind primit în audiență de Împărat la Curtea de la Viena pentru a susține o pledoarie în favoarea drepturilor românilor pe aceste meleaguri, i se dă o decorație, pe care Craiul Moșilor a refuzat-o.

În 1852, Împăratul aflat în vizită în Principatul Transilvaniei dorește să stea de vorbă cu Avram Iancu despre tensiunile dintre națiunile provinciei. Avram Iancu fiind convins că Împăratul nu va lua măsurile potrivite pentru români, a refuzat întâlnirea cu suveranul, ceea ce l-a supărat pe acesta.

La 11 Septembrie 1872 va poposi pentru totdeauna la Țebea sub Gorunul lui Horia.

Puțini cunosc Testamentul lui Avram Iancu din 20 Decembrie 1850, prin care lasă întreaga lui avere:

„să treacă în folosul națiunii, pentru ajutor la înființarea unei Academii de Drepturi, tare crezând că, numai cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii Române”.

În vremurile tulburi ale României postbelice au fost mulți avocați, victime ale unei terori dezlănțuite la intersecția a două sisteme geopolitice divergente, dintre care amintim pe câțiva:

- **Nicu Steinhardt**, cunoscut ca Părintele Nicu de la Rohia, născut în 1912, decedând în aprilie 1989 la Rohia, în județul Maramureș. Fost avocat în Baroul București, doctor în științe juridice în 1936 cu o

---

⁵ Unde funcționau instituțiile precursoare ale I.N.P.P.A. și I.N.M.

⁶ Francisc Iosif I (născut la Viena în 18 august 1830 a trăit până la 21 noiembrie 1916) a fost Împărat al Austriei din Casa de Habsburg, Rege al Ungariei și Boemiei, Rege al Croației, Mare Duce al Bucovinei, Mare Principe de Transilvania, Marchiz de Moravia, Mare Voievod al Voievodatului Serbiei.

lucrarea de lingvistică juridică în planul dreptului constituțional, teză susținută la Facultatea de Drept a Universității din București, este și astăzi actuală .în modalitatea în care a fost gândită lucrarea.

Personalitate polivalentă, scriitor, eseist, cunoscut călugăr și teolog – filosof de vocație, în tinerețe a fost în centrul atenției grupului de intelectuali, din care amintim pe Dinu Pillat, Mihai Ralea, Constantin Noica, Mircea Eliade, Arșavir Acterian, etc., frecventând viața literară a capitalei dintre cele două războaie mondiale, în egală măsură cenaclul „Sburătorul” condus de Eugen Lovinescu. A debutat cu un pamflet „În genul... tinerilor” (1934).

Între 1940 - 1944 a suferit rigorile politicii rasiale anti-evreiești promovate de Statul Român, fiind epurat pe motive rasiale din redacția „Revistei Fundațiilor Regale”. După 23 August 1944 a revenit în publicistica literară: „Universul literar”, „Libertatea”, „Viața românească” pentru scurt timp, ca din 1947 să fie supus la alte umilințe, fiind epurat din Baroul București din motive politice. A urmat o perioadă dificilă, câștigându-și cu greu existența, fiind chiar muncitor necalificat. Este arestat în martie 1960 în „grupul Noica-Pillat”, condamnat la 12 ani muncă silnică pentru „uneltire”, internat la Jilava și Gherla, beneficiind de amnistierea din august 1964, revine la activitatea sa literară și traduce literatură anglo-saxonă, publică eseuri, multe lucrări au apărut postum, după 1989.

În 1980 s-a călugărit retrăgându-se la Mănăstirea ortodoxă de la Rohia unde va rămâne până la sfârșitul vieții. În ultimii ani au apărut

lucrările scrise de Nicu Steinhardt într-o ediție completă, inclusiv un C.D. care conține un text rostit în biserica Mănăstirii Rohia.

- **Aurelian Bentoiu** (1892 – 1962) – avocat în Baroul București, om politic liberal; deputat, ministru al Justiției între 30 noiembrie 1939 – 10 mai 1940. Arestat și condamnat de două ori pentru infracțiunea de uneltire, în temeiul art. 209 Cod penal, trecând pe la Sighet, Galați, Văcărești și Jilava, unde a murit la 27 iunie 1962.
- **Victor Cădere** născut în 1891, avocat, doctor în drept, profesor universitar la Facultatea din Cluj și diplomat de carieră. A făcut parte din delegația României la Conferința de Pace de la Paris din 1919 și a fost șeful Misiunii Militare Române din Extremul Orient între 1920-1921. Pe linie diplomatică a reprezentat Regatul România în diverse state europene (Jugoslavia, Portugalia și Polonia), a îndeplinit cea mai înaltă funcție administrativă la Ministerul Regal de Interne (Secretar general), ulterior Rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos. Este arestat în 7 octombrie 1952 de Direcția Generală a Securității Statului pentru că a ocupat funcții înalte în guvernul Mareșalului Antonescu, anume ministru plenipotențiar în Portugalia. Condamnat la 5 ani închisoare, a trecut prin închisorile Jilava și Sighet, până în 1956.
- **Emil Hațieganu** a trăit între 1878 – 1959, avocat, Doctor în drept, profesor universitar, rector al Universității Regele Ferdinand din Cluj. Membru de frunte al Partidului Național Român care milita pentru Unirea cea Mare, apoi al Partidului Țărănesc. Senator, deputat, ministru în cabinetele țărăniste, a fost Ministru de stat pentru Transilvania, ulterior a fost ministru fără portofoliu în Guvernul de largă concentrare democratică Dr. Groza din 6 Martie 1946, a fost

arestat în noiembrie 1948 și a trecut pe la Penitenciarele Sighet, Jilava, Văcărești, Cluj și Ocnele Mari.

- **Mircea Ionescu-Quintus** născut în 1917, avocat, epigramist, om politic liberal, membru al P.N.L. din anii '30. L-a cunoscut pe Nicolae IORGA, participând la cursurile Universității Populare din Vălenii de Munte. În 1990 revine la conducerea P.N.L. fiind vicepreședinte între anii 1990-1992, apoi președinte între anii 1992-2001, iar între 1991 - 1992 a fost ministru al Justiției (Guvernul Theodor Stolojan), vicepreședinte și președinte al Senatului între 1996 – 2000. A fost arestat între 1952 – 1954 la Canal și în Valea Neagră.
- **Lucrețiu Pătrășcanu** a trăit între 1900 – 1954, a fost avocat, om politic de stânga, înscris în P.C.R. în 1919. A fost avocat al membrilor P.C.R. în diverse procese din anii '30 – 40. Participă la complotul împotriva mareșalului Ion Antonescu, face parte din delegația României la semnarea Armistițiului cu URSS și la semnarea Tratatului de Pace de la Paris, este Ministru al Justiției. A făcut parte dintr-o delegație a P.C.R. care în 1922 a participat la Congresul Cominternului, unde îl cunoaște personal pe Vladimir Ilici Ulianov LENIN, în 1928 a participat din partea P.C.R. la congresul Cominternului, ca membru în Comitetul Central al partidului. Are o viață tumultuoasă, a fost arestat pentru activități comuniste înainte de 23 August 1944, a fost deputat din partea Blocului Muncitoresc Țărănesc în 1931, în 1948 este arestat de "Tovarășii de drum" după 1944 și executat în 17 aprilie 1954 în închisoarea Jilava.
- **Păstorel Teodoreanu** (Alexandru), a trăit între 1894 – 1964, a fost avocat în Baroul București. Publicist, epigramist, este subiectul unor

amintiri picante, acesta avea un fin simț al umorului și o ironie de nestăvilit. Este arestat octombrie 1959, trimis la Gherla și Jilava până în 1962.

Nu vom opri enumerarea numai la acești avocați, amintindu-i și pe cei care au fost vremelnici Prim-miniștri în guvernele post-belice ale României.

- **Petru Groza** născut la 7 Decembrie 1884 la Băcia, în Județul Hunedoara — a decedat la 7 Ianuarie 1958 în București, avocat, Prim-ministru între 1945 – 1952, Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, în fapt șef al statului, între 2 Iunie 1952 și 7 Ianuarie 1958, a fost avocat în Lugoj și Deva.

Participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, cel mai tânăr ministru în Guvernul Mareșalului Averescu, ca Ministru de Stat între 16 aprilie și 13 decembrie 1921, iar între 1926 – 1927 a deținut portofoliul Lucrărilor Publice și pe cel de Ministru de Stat. A fondat în 1933, Frontul Plugarilor, al cărui Președinte a fost până în 1953 când s-a desființat, participând în 1943 la formarea Frontului Național Antihitlerist, împreună cu Partidul Comunist Român (P.C.R.), Uniunea Patrioților și MADOSZ (formațiune muncitorească a minorității maghiare din România). Este arestat la Malmeson până la 23 august 1944, perioadă pe care o va relata în volumul ÎN UMBRA CELULEI. A participat cu Frontul Plugarilor la constituirea (1944) Frontului Național Democrat, alianța politică controlată de comuniști, a fost Vice-primministru în guvernele Sănătescu și Rădescu. Orașul Ștei, din județul Bihor, a purtat din 1958 și până în 1990 numele de Orașul Petru Groza.

- **Ion Gheorghe Maurer**, avocat și om politic de stânga s-a născut la 23 septembrie 1902 în București, unde a decedat la 8 februarie 2000,

Prim-ministru al Republicii Populare Române și al Republicii Socialiste România în perioada 1961 – 1974, Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române între 11 ianuarie 1958 – 21 martie 1961.

Membru al Partidului Comunist din România din 1937, între 1947 – 1951, a fost Președinte al Comitetului Olimpic Român. Este membru titular al Academiei Române din 1955, a fost primul director fondator al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române. În guvernul Petru Groza a fost Subsecretar de Stat la Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice, a făcut parte din delegația care a participat la Conferința de Pace de la Paris. A fost Ministru de externe în 1957 în guvernul Chivu Stoica, în 1958 a fost Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale (șef al statului), membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.R. din 1960, a condus cinci guverne succesive între 21 martie 1961, până în 28 martie 1974.

Trăim într-o lume condusă de avocați și nu pot încheia această predoslovie fără a arăta că lumea de astăzi este condusă de avocații de carieră, care înainte de a fi consacrați de politică în istoria culturii și civilizației au fost înscriși în Barou.

Îi amintim pe avocații: Barack OBAMA – Președintele S.U.A., Dimitri MEDVEDEV – Președintele Federației Ruse, Angela MERKEL – Cancelarul Republicii Federale a Germaniei, Nicolas SARKOZY – Președintele Republicii Franceze, Lech KACZYNSKI – Președintele Republicii Polonia.

Avocat I. FRIEDMANN-NICOLESCU

Doctor în științe juridice

Cercetător științific asociat la Institutul de Cercetări Juridice "Academician Andrei RĂDULESCU"

al Academiei Române – Departamentul de Drept public "Vintilă DONGOROZ"

Lector – Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților